

RESSENYA D'EL PARLAR DE LA MARINA DE VICENT BELTRAN I
TERESA HERRERO (MACMA I IECMA, 2011, TRES VOLUMS; 288,
256 I 160 PÀGINES)

Jordi M. Antolí Martínez
Universitat d'Alacant

L'any 2005, arran de la publicació d'*El parlar de la Marina Alta* de Vicent Beltran, professor de la Universitat d'Alacant, el també professor d'aquesta casa Carles Segura es felicitava en la ressenya que dedicà a l'estudi pel fet que el considerava «l'obra culminant de l'itinerari dialectològic» de Vicent Beltran. No era aquell estudi, ni probablement tampoc no ho siga aquest, la culminació de la trajectòria de Vicent Beltran, i no perquè no siga un producte excel·lent, sinó perquè l'afany de saber i l'estima per la llengua i per la terra de Vicent Beltran l'aboquen a una fecunda hiperactivitat investigadora.

Sis anys després de la publicació d'*El parlar de la Marina Alta*, Vicent Beltran, en coautoria amb Teresa Herrero, amplia l'estudi i inclou ara tots els pobles de la Marina (Alta i Baixa). El resultat són els tres volums que acaben d'eixir de la impremta: el primer és l'*Estudi geolingüístic dels parlars de la Marina Alta*, que va seguit de l'*Estudi geolingüístic dels parlars de la Marina Baixa*, i finalment hi ha l'*Atles lingüístic de la Marina* (ALMAR). Els dos primers volums se centren a descriure amb detall la varietat lingüística de la Marina Alta i Baixa amb l'objectiu, no sols de recollir el ric bagatge lingüístic que encara hi perviu, sinó també de dibuixar la filiació subdialectal d'ambdues zones. El tercer volum, per la seua banda, és un microatles lingüístic de la zona estudiada.

L'*Estudi geolingüístic dels parlars de la Marina Alta*, que signa Vicent Beltran, comporta l'estudi fonètic, morfosintàctic i lèxic dels parlars septentrionals de la Marina. La combinació particular que s'hi fa de característiques lingüístiques presents en altres punts del valencià, juntament amb solucions lèxiques locals i d'altres en què es fa notar el pes de la història del territori —com la influència eivissenca a Xàbia, fruit del contacte marítim, o les romanalles de lèxic francès fruit de l'emigració a

Algèria—, singularitzen bastant el parlar de la Marina Alta. Però, en bona mesura, són les recialles mallorquines el tret més notable que el diferencia de la resta del valencià meridional no alacantí que l'envolta, fins al punt que Beltran parla d'un subdialecte que cobraria entitat com a mínim en una vintena de localitats —entre les quals s'ha de comptar Tàrbena i Bolulla, de la Marina Baixa—, mentre que la resta de les localitats marineres, amb els trets illencs diluïts, constituïrien una zona de transició; a més, s'apunta com a novetat que també tenen trets mallorquinitzants unes altres localitats del Comtat com l'Orxa i, en menor mesura, Fageca, Famorca, Tollos, Benimassot i Balones. En definitiva, aquest primer volum del professor Vicent Beltran culmina les indagacions encetades per mossén Alcover en l'excursió filològica que el dugué a Pego, el Patró i Benissa, i ajuda a perfilar millor lingüísticament la comarca i, en especial, les recialles de la repoblació mallorquina del segle XVII, un estudi, doncs, que complementa des de l'àmbit de la lingüística sincrònica les dades que els historiadors darrerament aboquen sobre el fet.

L'autèntica novetat és, però, el segon volum, *l'Estudi geolingüístic dels parlars de la Marina Baixa*, una comarca que, a diferència de la veïna, no disposava encara d'una visió de conjunt com la que ofereixen Vicent Beltran i Teresa Herrero, per bé que hi havia ja l'estudi *El valencià de la Marina Baixa* de Jordi Colomina (1991). L'anàlisi fonètica, morfosintàctica i lèxica, juntament amb la cerca d'una possible empremta mallorquina a la comarca, dibuixa un panorama en el qual l'autèntic parlar de la Marina Baixa es redueix a la Vila, Orxeta, Finestrat, Benidorm, l'Alfas, la Nucia i Polop. Com passava a la Marina Alta, però, aquest parlar es caracteritza per la combinació particular d'un conjunt de trets que no són, però, exclusius de la zona, sinó que tenen presència a les comarques veïnes. Per contra, als marges de la comarca es fa present la influència dels parlars de l'entorn: la influència del sud, de l'alacantí se sent a Sella, Finestrat o sobretot Rellu. Bolulla i Tàrbena, per la seua banda, s'haurien d'adscriure geolingüísticament, segons els autors, al parlar de la Marina Alta, ja que el grau de mallorquinitat és més que notable. I finalment, pels ports muntanyencs de l'interior, Confrides i Tudons, arriba la influència del parlar de l'Alcoià i el Comtat, que es pot palpar a

l'Abdet i Confrides i, en menor mesura, a Sella i Rellou o, en general, a la vall de Guadalest.

Finalment hi ha el tercer volum que ja hem esmentat adés: l'*Atlas lingüístic de la Marina* (ALMAR), farcit amb 280 mapes a color que representen la distribució geogràfica, en cada un dels 65 pobles de la Marina —amb ajuntament o no—, d'un bon grapat de fenòmens fonètics, morfològics i lèxics. Especialment originals i enriquidors són, però, els mapes 272-276, que il·lustren la zonificació d'acord amb el grau de mallorquinitat en fonètica, morfologia i lèxic que s'introdueix en el primer volum, *Estudi geolingüístic dels parlars de la Marina Alta*, com també són de molt de profit els darrers mapes, en què apareixen dibuixades algunes de les isoglosses més significatives que fan de frontera entre el parlar de la Marina i el de les comarques veïnes (l'Alacantí, l'Alcoià, el Comtat i la Safor), però també entre les dues comarques que la integren: la Marina Alta i Baixa.

Al capdavant, només hem de lamentar que, desgraciadament, no hi haja estudis tan complets i aprofundits com el de Vicent Beltran i Teresa Herrero dels parlars de les comarques que fiten amb la Marina —llevat de l'Alacantí, ben estudiat per Jordi Colomina i Carles Segura—; l'acarament dels mapes de l'ALMAR i els d'un atlas de l'Alcoià i el Comtat o de la Safor (potser hi posaran remei Rafel Jordà i Josep Giner, que preparen, respectivament, una tesi doctoral sobre el parlar del Comtat i sobre el de la Safor) seria molt profitós i il·lustraria la difuminació de les isoglosses dels trets mallorquins cap a ponent i cap al nord, o il·lustraria, per exemple, que determinats trets lingüístics de la Vall de Guadalest o de la Vall de Gallinera tenen continuïtat a les comarques veïnes.